

SCAD- patiënteninformatiebrochure

SCAD

“Leven tussen hoop en vrees,
Tussen weten en niet weten
Van uitzichtloosheid,
Naar nieuwe inzichten
Veerkracht die op de proef wordt gesteld
Een ontdekkingsreis,
naar een nieuw vorm te geven leven”
Iris Verkerk

Inhoudsopgave

Pagina 4	Wat is een SCAD?
Pagina 6	SCAD behandeling
Pagina 7	Herhaling SCAD
Pagina 8	Symptomen
Pagina 9	Fibromuscular Dysplasia (FMD)
Pagina 10	Hartrevalidatie
Pagina 11	Sporten na SCAD
Pagina 12	Oefeningen en bewegen
Pagina 13	Blijf bewegen
Pagina 14	Emoties en gedachten na SCAD
Pagina 17	Ondersteuning herstel
Pagina 20	Vervolgafspraken
Pagina 22	Informatie voor naasten
Pagina 26	Uw gezin voorbereiden
Pagina 27	Ziekenhuisbezoek-jonge kinderen
Pagina 28	Kinderen en tieners
Pagina 30	Communiceren met tieners
Pagina 32	Uw werk hervatten

Inhoudsopgave

Pagina 35 Organisaties en programma

Pagina 37 Bronnen

Pagina 39 Bijdragers

Pagina 42 Donatie QR code

Pagina 43 Referenties

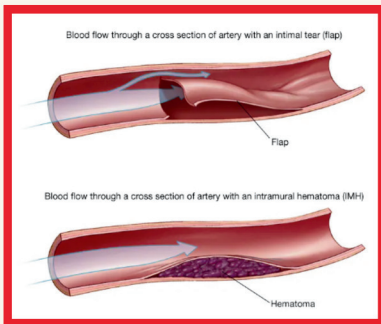

💬 Een bericht van een SCAD-patient:
"Ik had geen idee dat iemand zoals ik een
hartaanval kon krijgen. Leren over SCAD –
en contact leggen met anderen – gaf me
hoop en kracht."

🌸 Wat is SCAD?

Spontane coronaire dissectie (SCAD) is een plotselinge scheur in de wand van een van de hartslagaders. Dit kan de bloedstroom vertragen of blokkeren, wat mogelijk tot een hartinfarct kan leiden. SCAD verschilt van andere hartaandoeningen: het treft vaak gezonde, actieve mensen, het merendeel is vrouw, zonder waarschuwingssignalen.

Twee verschillende soorten dissecties

Een scheur waardoor bloed onder het losgekomen flapje van de vaatwand kan stromen.

Bloeding tussen de lagen van de vaatwand, waardoor de diameter van het vat daar kleiner wordt.

Waarom u meer over SCAD moet weten

SCAD is een belangrijke oorzaak van hartinfarcten bij vrouwen onder de 50.

Veel SCAD-patiënten zijn gezond en hebben geen traditionele risicofactoren.

SCAD kan tijdens of na de zwangerschap optreden.

Wie wordt het meest getroffen?

Vrouwen tussen de 30 en 60 jaar, vrouwen die net zijn bevallen. Mensen (vrouwen) met fibromusculaire dysplasie (FMD) of andere bindweefselaandoeningen.

Veelvoorkomende SCAD-behandeling

- Als u een SCAD **NSTEMI** (myocardinfarct zonder ST-elevatie) heeft gehad, waarbij de bloedstroom door de kransslagader niet of gedeeltelijk geblokkeerd is, is de gebruikelijke behandeling: dagelijks een lage dosis aspirine en een bètablokker.
- Als u een **STEMI** (myocardinfarct met ST-elevatie) heeft gehad, waarbij de bloedstroom door de kransslagader volledig geblokkeerd is, is mogelijk een stent of coronaire bypassoperatie (CABG) nodig. Meestal worden aanvullende medicijnen voorgeschreven, zoals dubbele antiplaatjetherapie om de stent open te houden, meestal gedurende een jaar.

Ook belangrijk: het is nog niet volledig duidelijk welke medicijnen na een SCAD (zonder stent) moeten worden gegeven en hoe lang.

Als SCAD opnieuw gebeurt: wat u moet weten

U kunt verhalen over herhaling van SCAD tegenkomen op sociale media, met name op Facebookpagina's die zich richten op SCAD. Het is belangrijk om te onthouden dat deze berichten niet het volledige beeld schetsen. Patiënten die nog een SCAD ervaren, delen hun verhalen vaker, terwijl de velen die niet SCAD opnieuw krijgen, er doorgaans niet over posten.

Uit een onderzoek onder leiding van SCAD-specialist dr. Jacqueline Saw (Vancouver, Canada) bleek dat het recidiefpercentage van SCAD veel lager ligt dan aanvankelijk werd gedacht: slechts **2,4% over drie jaar**. Dit betekent dat **97,6% van de SCAD-patiënten in die periode geen nieuwe dissectie krijgt**.

Over symptomen van een hartinfarct

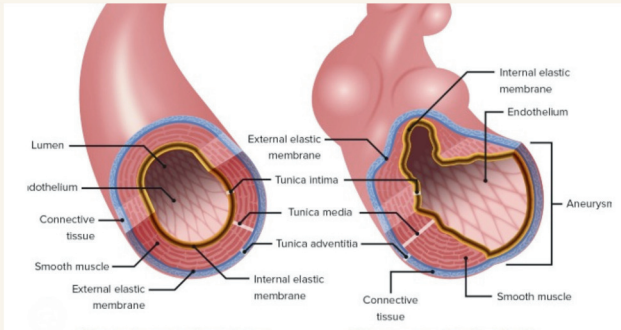
De symptomen van een hartaanval bij een vrouw kunnen subtieler zijn en vaak niet de typische beschrijving van 'een olifant die op mijn borst zit'.

- Druk, knijpen of volheid op de borst die enkele minuten kan aanhouden of kan komen en gaan.
- Pijn die uitstraalt naar de schouder, arm, rug of kaak
- Kortademigheid
- Misselijkheid of braken
- Indigestie
- Duizeligheid of licht in het hoofd
- Pijn of ongemak in de bovenbuik
- Koud zweet
- Angst of paniek

Patienten die een SCAD hebben doorgemaakt en die opnieuw klachten krijgen, kunnen dezelfde symptomen ervaren als bij de eerste SCAD of andere symptomen ervaren.

Fibromusculaire dysplasie

FMD komt voor bij ongeveer 45% van de SCAD-patiënten. Om de diagnose te stellen, is een CT-contrastonderzoek van de slagaderen van de buik-borstkas en de halsvaten belangrijk, aangezien FMD zich ook in andere vaten dan de kransslagaders kan manifesteren. FMD is een genetische aandoening die bij ongeveer 10% erfelijk is. Als u de diagnose FMD krijgt, kunt u voor meer informatie een afspraak maken met een FMD-specialist. Zie de website van www.fmdgroep.nl

Hartrevalidatie

Hartrevalidatie wordt aanbevolen voor alle SCAD-patiënten. Onderzoek wijst uit dat deelname aan hartrevalidatie betere cardiale resultaten oplevert, dus vraag om een verwijzing als deze niet wordt aangeboden. Bij hartrevalidatie wordt u gemonitord tijdens het sporten, bijvoorbeeld op een loopband, crosstrainer of hometrainer. Sommige hartrevalidatie-programma's hebben mogelijk niet veel informatie over SCAD, maar vraag hartrevalidatie-medewerkers om zelf onderzoek te doen naar SCAD of raadpleeg een SCAD-specialist voor een consult, zodat u niet wordt behandeld als een patiënt die een hartinfarct heeft gehad vanwege slagaderverkalking. Zelfs als u hartrevalidatie samen met ouderen volgt, zal het nog steeds nuttig voor u zijn om uw zelfvertrouwen en uithoudingsvermogen te vergroten tijdens het sporten, terwijl u gemonitord wordt.

Lichamelijke beperkingen: veilig sporten na SCAD

Onderzoek suggereert dat SCAD-patiënten niet zwaar mogen tillen en dat het beter is om de hartslag tijdens inspanning wat lager te houden. Veel patiënten vinden het gebruik van een hartslagmeter of smartwatch zeer nuttig om hun hartslag en hartritme tijdens een activiteit te volgen. Specifieke doelen kunnen tijdens de hartrevalidatie vastgelegd worden.

Wanneer u buiten de hartrevalidatie begint met trainen, concentreer u dan op het langzaam opbouwen van uw uithoudingsvermogen en houd eventuele symptomen nauwlettend in de gaten. Houd een dagboek bij van uw:

- **Trainingsroutine**
- **Hartslag**
- **Bloeddruk**
- **Geassocieerde symptomen**

Oefeningen en bewegingen om voorzichtig te benaderen

Bepaalde activiteiten kunnen uw hart of bloedvaten extra belasten. Vermijd daarom:

- Abrupte, intensieve oefening
- Contactsporten
- Oefeningen met de Valsalva-manoeuvre (adem inhouden tijdens inspanning)
- Zware gewichten tillen
- Extreme duurtraining
- Topsport

Wees daarnaast voorzichtig met bepaalde yogahoudingen, vooral de houdingen waarbij u extreem veel hoofd of nek beweegt, zoals de **Neerwaartse Hond** of de **plank**. Dit laatste is vooral belangrijk voor patiënten met FMD.

Bespreek echter met uw cardioloog wat voor u het beste is.

Blijf bewegen – veilig

Het is belangrijk om niet te stoppen met sporten uit angst of bezorgdheid. Fysieke activiteit speelt een cruciale rol in uw herstel, omdat het uw hart sterker maakt en zuurstof efficiënter afgeeft. Werk samen met uw cardioloog en het hartrevalidatieteam om een veilig, persoonlijk plan te maken om weer te gaan sporten. Blijf uw trainingen monitoren om uw inspanning, afstand en eventuele symptomen bij te houden. Dit helpt uw zelfvertrouwen op te bouwen en op koers te blijven.

♥ U bent niet alleen

SCAD kan overweldigend aanvoelen, maar veel mensen herstellen en leiden een volwaardig, actief leven. Initiatieven zoals de Facebook-groep SCAD Nederland en de community van Hart in Shape kunnen u daarbij ondersteunen.

Emoties

U kunt verschillende emoties ervaren, zoals verdriet, angst, vrees, woede, eenzaamheid of depressie na ontslag uit het ziekenhuis. Deel uw emoties met naaste familieleden of vrienden en zoek hulp als deze gevoelens aanhouden of juist heviger worden, bijvoorbeeld bij een (gespecialiseerde) psycholoog of een haptonoom.

Omgaan met angst en negatieve gedachten na SCAD

Wanneer u uzelf betrapt op de gedachte: "Wat als het weer gebeurt?", probeert u zich dan te concentreren op het geruststellende feit dat de overgrote meerderheid van de patiënten geen terugval heeft gehad. Het is volkomen normaal om angstige gedachten te hebben, maar wanneer deze gedachten uitmonden in het visualiseren van het ergste scenario, noemen we dat doemdenken. Dit soort denken kan angst en bezorgdheid vergroten.

Een handig hulpmiddel

Vraag uzelf af: "Wat is de meest waarschijnlijke uitkomst?" Deze eenvoudige vraag kan u helpen uw mindset te veranderen van angst naar een realistischer en positiever perspectief.

Het is ook waardevol om uw gevoelens te herkennen. Negatieve gedachten zijn vaak geworteld in angst. Besteed aandacht aan uw innerlijke dialoog: praat u negatief tegen uzelf, wat uw angst misschien versterkt? Het benoemen van uw gevoelens en denkpatronen is een mooie eerste stap vooruit.

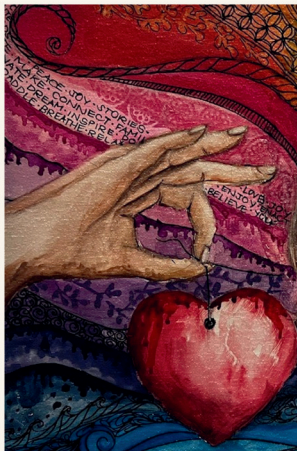
Ondersteuning van uw herstel – van binnen en van buiten

Terwijl u herstelt, ziet u er misschien gezond uit voor uw familie en vrienden, maar ervaart u nog steeds aanhoudende symptomen, angst of vrees. Het is belangrijk om openlijk met uw dierbaren te communiceren over wat u voelt. Ze beseffen misschien niet volledig dat uw herstelproces nog gaande is en dat u nog steeds hun begrip en steun nodig hebt.

Veerkracht opbouwen na een SCAD-hartinfarct

Onderzoek toont aan dat een hogere veerkracht samenhangt met een sneller en effectiever herstel na een hartaanval (SCAD). Veerkracht is het vermogen om u aan te passen en te herstellen na tegenslag – zowel fysiek als emotioneel.

Informeer in uw
ziekenhuis naar de
(modules)
hartrevalidatie.
Voor verdere
informatie kijk op
www.scadnederland.nl

U kunt zich opgeven voor het Her Heart Sounds Virtual International **SCAD Stress Management Programma**, dat beschikbaar is voor SCAD-patiënten uit Nederland. Als u moeite heeft met Engels, is er Nederlandse ondertiteling beschikbaar. Veel SCAD-patiënten vinden het Stress Management Programma nuttig bij het beheersen van emoties en het delen en ontmoeten van andere SCAD-patiënten.

Uw vervolgafspraken: wat u kunt verwachten en hoe u zich voorbereidt

Na uw ontslag uit het ziekenhuis worden controleafspraken ingepland voor over drie, zes en twaalf maanden. Als u zich zorgen maakt of last blijft houden van klachten, neem dan contact op met uw behandelend cardioloog.

Veel SCAD-patienten ervaren bijwerkingen van medicijnen, met name bètablokkers. Als u denkt dat uw dosis te hoog is of last heeft van bijwerkingen, aarzel dan niet om uw cardioloog te raadplegen over een aanpassing van de dosering.

Belangen behartigen

Sommige cardiologen hebben weinig ervaring met SCAD-patiënten en schrijven daarom medicijnen voor die niet door SCAD-specialisten worden aanbevolen. Vraag uw cardioloog om de medicatie-aanbevelingen voor SCAD op te volgen. Aan het einde van deze brochure vindt u een literatuuroverzicht over SCAD met uitstekende informatie voor medische professionals. Kom voor uzelf op en deel deze info.

Informatie voor naasten (echtgenoten, partners, vrienden, familie)

Uw steun is ontzettend belangrijk tijdens het herstel van uw partner. Dit kan een uitdagende en emotionele periode zijn, en het is normaal dat jullie beiden onderweg frustratie of zelfs misverstanden ervaren. Uw partner heeft mogelijk gedurende de dag af en toe rust nodig.

Hier zijn enkele belangrijke manieren waarop u kunt helpen:

Maak tijd voor een gesprek. Vraag uw partner op een vriendelijke manier wat hij/zij van u nodig heeft en hoe u hem/haar het beste kunt ondersteunen.

Wees geduldig met de communicatie. Als een gesprek gespannen of emotioneel wordt, stel dan voor om even te pauzeren en het onderwerp te bespreken wanneer jullie allebei kalm en aandachtig zijn.

Bied praktische hulp. U kunt helpen bij het organiseren van een huishoudelijk schema, het verdelen van taken onder gezinsleden of het regelen van hulp van buitenaf wanneer dat nodig is.

Houd routines aan. Een regelmatige dagelijkse routine kan een gevoel van normaliteit creëren en stress voor iedereen in het huishouden verminderen.

Het allerbelangrijkste is dat u uw partner eraan herinnert dat hij/zij deze reis niet alleen maakt, en dat u samen de weg naar herstel kunt bewandelen.

Indien u kinderen heeft, laat ze u dan ook helpen.

Zorg voor jonge harten terwijl u die van u geneest

Het komt vaak voor dat kinderen en tieners zich angstig, bang of verward voelen nadat een ouder een hartaandoening zoals SCAD heeft meegemaakt. Deze emoties kunnen zich uiten in gedragsveranderingen zoals prikkelbaarheid, woede, verdriet of teruggetrokkenheid.

Om hun emotionele welzijn te beschermen, vermijd het bespreken van medische details, werkgerelateerde problemen of financiële stress in hun bijzijn. Geef in plaats daarvan een eenvoudige en geruststellende verklaring, bijvoorbeeld: *"Ik heb een hartaanval gehad, maar ik krijg de zorg die ik nodig heb en ik werk aan mijn herstel."*

Uw gezin voorbereiden op veranderingen thuis

Help uw kinderen zich aan te passen door ze voor te bereiden op veranderingen in het huishouden. Laat ze weten dat u misschien meer rust nodig hebt en dat familieleden meer moeten helpen met dagelijkse taken. Vooral tieners kunnen worden uitgenodigd om meer verantwoordelijkheden op zich te nemen, maar besef wel dat dit een tijdelijk en belangrijk onderdeel is van uw herstel.

Het is belangrijk dat kinderen en tieners vragen kunnen stellen en gevoelens kunnen delen. Stimuleer open communicatie en erken hun zorgen. Het aanhouden van vaste routines zal hen ook helpen zich veiliger te voelen in deze periode van aanpassing.

Jonge kinderen voorbereiden op een ziekenhuisbezoek

Jonge kinderen kunnen zich overweldigd of bang voelen als ze u in het ziekenhuis bezoeken. Het is daarom belangrijk om ze van tevoren voor te bereiden. Leg rustig uit wat ze kunnen zien – zoals medische apparatuur, ziekenhuisbedden of buisjes – zodat ze weten wat ze kunnen verwachten.

Moedig ze aan om iets speciaals mee te nemen, zoals een favoriete tekening of een geliefde knuffel, als een troostend cadeau voor jou. Stel uw kind gerust door het in eenvoudige bewoordingen uit te leggen: *"De dokters en verpleegkundigen helpen me zodat mijn hart beter kan worden."* Uw kalme en zelfverzekerde toon kan een grote bijdrage leveren aan het gevoel van veiligheid.

Kinderen en tieners helpen bij het verwerken van een hartgebeurtenis van een ouder

Kinderen vinden het vaak moeilijk om hun emoties in woorden uit te drukken en uiten hun gevoelens soms door middel van gedrag.

Als ouder kunt u helpen door aandachtig te luisteren: emoties observeren en benoemen om uw kind te helpen zijn of haar gevoelens te delen. Als uw kind bijvoorbeeld van streek lijkt omdat u een activiteit niet meer samen kunt doen, kunt u zeggen:

"Het lijkt erop dat je boos bent omdat we niet meer kunnen klimmen zoals we dat vroeger deden, klopt dat? Zou je in plaats daarvan een andere activiteit willen doen?"

Deze aanpak helpt kinderen zich niet alleen begrepen te voelen, maar leert ze ook hoe ze hun emoties kunnen herkennen en uiten. Blijf creatieve, veilige manieren vinden om samen plezier te hebben. Deze nieuwe activiteiten kunnen je kind helpen flexibiliteit en veerkracht te ontwikkelen.

Als uw kind getuige is geweest van uw hartaanval of u in een ambulance heeft zien weggrijden, is het belangrijk om te praten over wat hij/zij zag en voelde. U kunt vragen: "Vond je het eng toen je me in de ambulance naar het ziekenhuis zag rijden?" Geef ze de tijd om te reageren en hun gevoelens te erkennen.

Communiceren met tieners na een SCAD-gebeurtenis

Geef tieners een eenvoudige, eerlijke uitleg over uw hartprobleem, bijvoorbeeld:

"Ik heb een scheurtje in een slagader gehad, waardoor de bloedtoevoer is verminderd en ik een hartaanval heb gekregen. Ik voel me erg moe en heb meer rust nodig." Moedig vragen aan, maar dwing ze niet om te praten voordat ze er klaar voor zijn. Als u merkt dat ze meer boos of verdrietig zijn, deel dan voorzichtig uw bevindingen en vraag of dit verband kan houden met recente veranderingen. Wees geduldig – tieners hebben misschien tijd nodig om het te verwerken, en uw kalme steun kan hen een veilig gevoel geven.

Uw werk hervatten na een SCAD-hartaanval: een gids voor een soepele terugkeer

Uw terugkeer naar het werk na een SCAD-hartaanval hangt af van de ernst van de gebeurtenis en uw persoonlijke herstelproces. Dit proces kan gepaard gaan met gemengde gevoelens, zoals angst, vrees en onzekerheid – die allemaal volkomen normaal zijn. Hier zijn enkele tips om de terugkeer te vergemakkelijken:

- **Overleg met uw cardioloog:** Bespreek uw herstel met uw cardioloog en bedrijfsarts voordat u terugkeert. Een geleidelijke terugkeer naar het werk kan nuttig zijn, bijvoorbeeld door in het begin parttime of een paar dagen per week te werken.

- **Maak een plan voor de terugkeer naar het werk:** een duidelijk plan kan stress verminderen. Schets uw gewenste schema, eventuele benodigde aanpassingen en wijs een vaste contactpersoon op de werkplek aan die u kan ondersteunen bij de terugkeer.
- **Stel grenzen rond uw hartinfarct:** Collega's kunnen naar je ervaring vragen, maar het is prima om uw privacy te beschermen. Laat uw leidinggevende of teamleider weten wat u wel of niet wilt delen.
- **Geef prioriteit aan zelfzorg:** rust, gezonde voeding en stressmanagement zijn essentieel. Luister naar uw lichaam en aarzel niet om pauzes te nemen wanneer nodig.

Terugkeren naar het werk is een grote stap. Doe het in uw eigen tempo en met de ondersteuning die u nodig hebt.

Veel SCAD-patienten lijken de Kübler-Ross-fasen van rouw te doorlopen, aangezien het meemaken van een SCAD-hartaanval een ingrijpende gebeurtenis is die aanpassing en acceptatie vereist.

Het is belangrijk om je niet te veel te laten bepalen door je diagnose, maar je in plaats daarvan te richten op de dingen die je kunt doen om je herstel te bevorderen, zoals stress beheersen, sporten, een ondersteuningsnetwerk onderhouden of opbouwen, en vooral plezier beleven. Soms kunnen de beperkende aanbevelingen benauwend aanvoelen en angst veroorzaken. Het herstel zal echter beter verlopen als je jezelf toestaat om je aan te passen, dankbaar te zijn en van het leven te genieten.

Op www.scadnederland.nl vindt u veel duidelijke informatie over SCAD, interessante artikelen en inspirerende video-interviews. De website is een initiatief van SCAD-patiënten, speciaal voor lotgenoten, zorgverleners en iedereen die meer wil weten over SCAD.

Wilt u ervaringen uitwisselen met anderen die SCAD hebben meegemaakt? Sluit u dan aan bij de Facebook-groep SCAD Nederland – een veilige plek om vragen te stellen en herkenning te vinden.

Ook op www.hartinshape.nl kunt u terecht. Door u daar gratis te registreren, krijgt u toegang tot de groep SCAD- informatie & ervaringen delen en andere inspirerende groepen rond hartgezondheid en herstel.

Meldt u aan voor het Her Heart Sounds SCAD Stress Management Programma op www.herheartsounds.org. Ondertiteling is beschikbaar tijdens het programma als u geen Engels spreekt.

Steun Her Heart Sounds met een donatie via de QR code.

Bronnen

Facebook: SCAD Hope Worldwide

Haar hartgeluiden: Biedt op onderzoek gebaseerde informatie en een lijst met informatie over programma's ter ondersteuning van het hart.

<https://herheartsounds.org>

Fibromusculaire dysplasie: Fibromusculaire dysplasie Vereniging van Amerika
<https://www.fmdsa.org/>

Global Heart Hub: Internationale non-profitorganisatie voor patiëntenbelangenbehartiging.
<https://globalhearthub.org>

Bronnen

Boeken voor kinderen

- ***The Invisible String*** van Patrice Karst voor kinderen die het moeilijk hebben om niet bij hun ouders te zijn,
- ***Breathe Like a Bear*** van Kira Wiley voor kinderen met angst.

Als een ouder ziek is, is dat een hele uitdaging voor het hele gezin. Maar met eerlijkheid, steun en professionele hulp wanneer nodig, kunnen kinderen zich aanpassen en floreren.

Voor medische professionals

Spontane coronaire arteriedissectie (SCAD):
een hedendaags overzicht

Bijdragers

♥ **Sheryl Martin**, de oprichter van Her Heart Sounds, kreeg in 2018 een hartaanval met SCAD. Sheryl heeft bijna 600 SCAD-patiënten ondersteund in verschillende programma's en heeft belangrijke informatie verzameld van SCAD-overlevenden en een SCAD-onderzoeksstudie met 1100 proefpersonen, waaruit bleek dat er een grote behoefte is aan patiëntinformatie.

♥ **Chloe Green**, promovendus in de kinderpsychologie, leverde informatie voor de sectie over de ondersteuning van kinderen en tieners. Chloe is parttime medewerker van de Global Heart Hub in Dublin, Ierland. Chloe maakte als 12-jarige een traumatische medische gebeurtenis mee en zet zich nu in om kinderen en tieners te helpen bij het overwinnen van een moeilijke diagnose.

Bijdragers

Dr. Stephanie Martin, Universiteit van North Carolina Chapel Hill, Gillings School of Global Public Health, universitair docent, afdeling Voeding.

Dr. Katie Meyer, Universiteit van North Carolina Chapel Hill, Gillings School of Global Public Health, universitair docent, epidemioloog op het gebied van voeding en hart- en vaatziekten.

Studenten: Jessica Sprinkles, Sonali Senghal, Sarah Kate Jooste

Dr. Martin en Dr. Meyer begeleiden de studenten bij het leren van best practices voor onderzoek.

Reviewers

Yolande Appelman, interventiecardioloog
Amsterdam UMC, expertise hart- en
vaatziekten bij vrouwen

Ibtihal Al Amri, interventiecardioloog bij Leids
Universiteir Medisch Centrum, co-coördinator
LUMC Women's Heart Health Clinic

Kirstin Hesterberg, DO FACC
Niet-invasieve cardioloog Cardio-
verloskundige arts locatieleider, Denver
Intermountain Health St. Joseph's

SCAD Nederland ondersteunt Her Heart Sounds bij de verspreiding van de SCAD-pamfletten in Nederland.

Help andere SCAD-patiënten om gratis SCAD-brochures te ontvangen door te doneren.

Donatie QR-
code:

Referenties

- Spontane coronaire arteriedissectie (SCAD): een hedendaags overzicht
- SCAD en FMD: nieuwe ontwikkelingen
- Ouderschap tijdens ziekte, Hulp voor gezinnen wanneer een ouder ernstig ziek is, Leigh Collins, LCSW
- Saw, J, Starovoytov, A, Aymong, E. et al. Canadese spontane coronaire dissectie cohortstudie: 3-jarige uitkomsten. JACC. 2022 okt, 80 (17) 1585–1597.
- Tweet MS, Olin JW, Bonikowske AR, Adlam D, Hayes SN. Physical activity and exercise in patients with spontaneous coronary artery dissection and fibromuscular dysplasia.

and

SCAD Nederland

